

U.2000.276H

Olieselskab erstatningsansvarlig for udgifter til bortgravning af forurenede jord, undersøgelser og afværgeforanstaltninger.

Erstatning uden for kontraktforhold 111.1, 111.4, 21.1, 21.2 og 22.1 - Miljøret 1.3 - Veje og vand 2.3 - Retspleje 261.3.

I 1962 indgik olieselskabet O en overenskomst med en forhandler om udlån og opstilling af et tankanlæg, som O skulle levere produkterne til. I forbindelse med, at en chauffør fra O i 1989 påfyldte diesellole, hvorved der blev spildt ca. 100 l olie, iværksatte kommunen K en forureningsundersøgelse af ejendommen. Undersøgelserapporten, der var udarbejdet af et privat firma, konkluderede, at der var opstået forurening af jorden, der skyldtes overfyldning, utætheder og spild i øvrigt ved O's påfyldning af tankene. Efter pålæg fra K lod O foretage bortgravning af forurenede jord og iværksatte undersøgelser og afværgeforanstaltninger m.v. Med henvisning til, at forureningen ikke var sket i forbindelse med O's påfyldninger og heller ikke i øvrigt var forårsaget af noget forhold hos O, og til, at K ikke havde haft hjemmel i den dagældende miljøbeskyttelseslov til at pålægge O at afholde udgifterne, anlagde O sag mod K med påstand om betaling af udgifterne. Højesteret udtalte, at det allerede fra begyndelsen af 1960'erne må antages at have stået olie- og benzinselskaberne klart, at der af hensyn til faren for forurening måtte udvises omhu vedrørende såvel vedligeholdelse af tankanlæg som påfyldning af tankene. At olieselskaberne ikke dengang måtte have haft fuldstændigt overblik over de skader, en forurening som den foreliggende kunne forvolde på længere sigt, kunne ikke formindske selskabernes erstatningspligt. Da O ikke havde ønsket at medvirke til de undersøgelser, der resulterede i undersøgelsesrapporten, og heller ikke i øvrigt havde forsøgt at påvise årsager til forureningen, og O efter udtalelserne i undersøgelsesrapporten om årsagerne til forureningen måtte anses for at have handlet uforvarsligt gennem hele perioden fra 1962-1989, blev K frifundet. Da det ikke kunne anses for undskyldeligt, at et anbringende, der blev fremsat umiddelbart inden domsforhandlingen, ikke var blevet fremsat tidligere, tillod Højesteret ikke anbringendets fremsættelse, jf. retsplejelovens § 383.[1]

H.D. 1. november 1999 i sag I 403/1997

Kuwait Petroleum (Danmark) A/S (adv. Peter Fugmann, Virum)
mod
Silkeborg Kommune (adv. Tage E. Svendsen, Silkeborg)
Biintervenient: Miljø- og Energiministeriet, Miljøstyrelsen (Km.adv. v/adv. Benedicte Galbo, Kbh.).

Vestre Landsrets dom 19. august 1997 (11. afd.)

(Kristian Petersen, Thrane, Dorte Jensen (kst.)).

Under denne sag, der er anlagt den 3. juni 1993, har sagsøgeren, Kuwait Petroleum (Danmark) A/S, påstået sagsøgte, Silkeborg Kommune, dømt til at betale 1.281.111 kr. med sædvanlig procesrente af 1.060.348,48 kr. fra den 15. januar 1993, til betaling sker, og af 4.407,25 kr. fra den 22. januar 1994, til betaling sker.

Silkeborg Kommune har påstået frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb.

Sagen drejer sig om de udgifter, Kuwait Petroleum (Danmark) A/S (herefter: Kuwait Petroleum), har afholdt i anledning af påbud om bortgravning af forurenede jord og iværksættelse af undersøgelser og afværgeforanstaltninger m.v., som Silkeborg Kommune gav Kuwait Petroleum efter at have konstateret olie- og benzinfurening fra en

tankstation i Sejs. Ejendommen, hvorpå tankstationen er beliggende, tilhører ikke Kuwait Petroleum.

Kuwait Petroleum har under sagen gjort gældende, at påbudene savner hjemmel, hvilket Silkeborg Kommune har bestridt, og at Kuwait Petroleum ikke, som det er gjort gældende af kommunen, er ansvarlig for forureningen.

Sagens nærmere omstændigheder er følgende:

Den 5. november 1962 indgik det daværende Gulf Oil A/S (nu: Kuwait Petroleum) overenskomst med Niels Nielsen, Sejs, som forhandler om udlån og opstilling af et tankanlæg på Niels Niensens ejendom Julsøvej 93, Sejs, og om levering af olieprodukter, som skulle sælges fra ejendommen.

I overenskomsten hedder det blandt andet:

277

»... .

1.

Gulfoil udlåner til og opstiller hos forhandleren et benzintankanlæg på den af forhandleren . . . ejede/. . . grund, beliggende . . .

Benzintankanlægget består af følgende materiel:

1 stk. 1.400 liter spilleoliebeholder

3 stk. elektriske drevne pumper

3 stk. beholdere af størrelse 6.000 ltr.

. . . 2 stk. gearoliepumper, 5 stk. oliepumper.

Ovennævnte materiel samt det materiel, som fremtidig måtte blive anbragt på ejendommen som supplement til eller erstatning for nævnte materiel, er til enhver tid Gulfoils ejendom.

. . .

Forhandleren indestår for, at ejeren af grunden har meddelt samtykke til opstillingen af anlægget og fremskaffer og bekoster selv de fornødne tilladelser fra myndighederne. Montørens opstillingsarbejde betales af Gulfoil, der også betaler de øvrige udgifter ved anlæggets opstilling, såsom jord- og betonarbejder, herunder eventuel benzinudskiller, elinstallationer o. s. v. Forhandler betaler selv overkørsler og pladsbelægning, haveanlæg m.v.

. . .

2.

Forhandleren skal holde salgsstationen som helhed i ren og sømmelig stand samt behandle det udlånte anlæg på fuldt forsvarlig måde. Enhver beskadigelse eller uregelmæssighed ved anlægget skal straks meddeles Gulfoil, der lader de fornødne reparationer udføre for forhandlerens regning. Dog betaler Gulfoil sådanne reparationer, som er en følge af almindeligt slid og brug. Reparationer eller forandringer af anlægget må ikke foretages af forhandleren uden Gulfoil's forudgående samtykke. Det påhviler forhandleren at holde det af Gulfoil udlånte materiel forsikret i fuldt omfang.

. . .

3.

Forhandleren er ansvarlig for, at enhver vedrørende anlægget af myndighederne udstedt anordning overholdes, og er pligtig at betale alle afgifter til det offentlige, som er eller måtte blive pålagt anlægget eller salget fra samme. Forhandleren er endvidere ansvarlig for, at anlægget og dets drift ikke giver anledning til berettiget påtale fra tredjemands side, og erstatningsansvar overfor trediemand for skade, som måtte påføres denne som følge af anlægget eller dets drift er Gulfoil uvedkommende. Forhandleren er forpligtet til at tegne sædvanlig ansvarsforsikring for sig og sine folk.

Det bemærkes særligt i denne forbindelse, at Gulfoil ikke over for forhandleren er ansvarlig for følgerne af uregelmæssigheder ved anlægget, medmindre Gulfoil, efter at fejlen er anmeldt skriftlig over for Gulfoil, ikke inden rimelig tid har draget omsorg for udbedring af fejlen.

4.

Forhandleren forpligter sig til at købe af Gulfoil hele sit forbrug - såvel til eget brug som til videresalg - af benzin, smøreliefer, andre produkter til fremdrift og smøring af motorkøretøjer, som Gulfoil måtte forhandle, samt brændselsolie og petroleum, og Gulfoil forpligter sig til at levere dette forbrug.

...

9.

Dersom forhandleren overtræder nogen af de i denne overenskomst indeholdte bestemmelser, eller hvis forhandleren ophæver sin forretning, går konkurs, standser sine betalinger, søger akkord under likvidation, eller hans ejendom stilles til tvangsauktion, er Gulfoil berettiget til selv at overtage pasningen af anlæget i kontrakttiden, jfr. § 11, ...

Såfremt Gulfoil måtte ønske det, er selskabet berettiget til i stedet for ovennævnte fremgangsmåde at vælge at hjemtage anlæget, således at forhandleren er forpligtet til at erstatte alle de hermed forbundne omkostninger.

...

11.

...

I tilfælde af kontraktens ophør uanset årsagen er Gulfoil berettiget og forpligtet til at fjerne anlæget og de af Gulfoil bekostede installationer. Gulfoil betaler montørens arbejde samt transportomkostninger, medens de øvrige arbejder ved nedtagelsen foretages og betales af forhandleren. Foranstående gælder dog ikke i de i § 9 omhandlede tilfælde, jfr. herved § 9, stk. 2.

...«

Af et supplement af samme dato fremgår det, at Gulf Oil A/S yderligere udlånte og opstillede et 1.000 liters transportaggregat med diverse udstyr, to 6.000 liters tanke, en 2.500 liters tank og andet udstyr alt med henblik på salg af fyringsolie.

I en deklaration af samme dato, tinglyst på ejendommen den 24. januar 1963, hedder det blandt andet:

»...

1.

Den (de) til enhver tid værende ejer(e) og/eller bruger(e) af ejendommen er forpligtet til hos Gulf Oil A/S eller efter selskabets anvisning at aftage hele deres forbrug - såvel til eget forbrug som til videresalg - af benzin, smøreliefer og andre produkter

...

2.

Såfremt nuværende eller senere ejere måtte ønske at afhænde ovennævnte ejendom, er ejeren forpligtet til at tilbyde ejendommen til Gulf Oil A/S eller den, til hvem selskabet måtte overdrage sine rettigheder, på samme vilkår, som tilbydes af trediemand, ...

278

3.

Såfremt ejeren - forudsat at dette kan ske i overensstemmelse med overenskomster, der består mellem Gulf Oil A/S og ejeren - agter at

udleje den omhandlede ejendom helt eller delvis og/eller den på ejendommen drevne virksomhed helt eller delvis til andre end eventuelle nuværende bruger(e), er Gulf Oil A/S eller den, til hvem selskabet måtte overdrage sine rettigheder, fortrinsberettiget til at leje på de af trediemand tilbudte vilkår. ...«

I forbindelse med tre senere overdragelser af ejendommen indtrådte køberne som forhandlere i overenskomsten med Gulf Oil A/S, senest ved tillæg til overenskomsten af 28. april 1981, i forbindelse med at ejendommen var blevet overdraget til John Kragelund.

Den 3. juni 1982 renoverede firmaet J. S. Overfladebehandling ApS, Vildbjerg, for Gulf Oil A/S's regning tre 6.000 liters tanke på ejendommen. Firmaet forsynede yderligere en 6.000 liters tank med udvendig katodebeskyttelse og foretog slamsugning og indvendig katodebeskyttelse af en 20.000 liters tank, der nu også lå på ejendommen. Firmaet udstedte tankcertifikater vedrørende arbejderne på alle tankene. Af attesten vedrørende 20.000 liters tanken fremgår det om årsagen til arbejdet:

»...

På grund af at tanken havde 2-3 mm dybe revner indv. ...«

Den 23. juni 1989 renoverede samme firma en 6.000 liters tank på ejendommen. 20.000 liters tanken blev samme dag forsynet med udvendig katodebeskyttelse. Firmaet udstedte på ny tankcertifikater vedrørende arbejderne, som blev betalt af Kuwait Petroleum.

I forbindelse med at en chauffør fra Kuwait Petroleum den 3. juli 1989 fyldte dieselolie på en 6.000 liters tank, blev der ved et uheld spildt ca. 100 liter dieselolie, og uheldet blev umiddelbart efter anmeldt til Silkeborg Kommune. I den anledning iværksatte kommunen en forureningsundersøgelse af ejendommen. Undersøgelsen blev udført af COWIconsult Rådgivende Ingeniører A/S. I undersøgelsesrapporten af februar 1990 hedder det:

»...

1. INDLEDNING.

...

1.1 Formål

De supplerende undersøgelser af tankstationsarealet, Julsøvej 93, Sejs, havde til formål at:

- Afgrænse det forurenede område horisontalt og vertikalt.
- Kortlægge forureningsstilstanden af ikke tidligere undersøgte problemområder.
- Lokalisere kilderne til den konstaterede forurening.
- Konstatere evt. utætheder ved trykprøvning af til- og afgangsledninger.

På baggrund af undersøgelsen, skulle der om nødvendigt, opstilles forslag til afværgeforanstaltninger.

1.2 Baggrundsmateriale

...

I Silkeborg kommunes tankregister var følgende oplysninger registreret pr. 27.06.1989:

Tankdimension i liter	Produkt	Renoveringsår
6.000	Benzin	1982
6.000	Benzin	1982
6.000	Benzin	1982
6.000	Olie	1982
6.000	Olie (tom)	1989
20.000	Benzin	1989

Problemområder

Problemområderne omfatter påfyldningspladsen, områderne ved jordtankene og nærområdet ved olie og benzinudskilleren, som er indsat i afløbssystemet for værkstedshallen. . .«

Af kortbilag fremgår det, at tankstationen ligger nord for Julsøvej. Jordtankene er beliggende i et samlet område på ejendommen, og påfyldningspladsen er beliggende i tilknytning hertil umiddelbart syd for tankene. De standere, hvorfra kundernes biler påfyldes benzin, er beliggende vest herfor i nogen afstand. Olie- og benzinudskilleren er placeret vest for disse standere. Det er oplyst, at der i 1982 er fjernet et oliestanderanlæg nord for jordtankene.

Undersøgelsen blev udført ved hjælp af borer og optagning af prøver i de nævnte problemområder og i nærheden heraf med henblik på måling for forurening (PID-måling). I undersøgelsesrapporten hedder det videre i afsnit 2:

» . . .

2.3 Prøvedvælgelse

. . .

20.000 l jordtank

I boring B1 og B2 ved den nordligste jordtank (20.000 l) blev der under feltarbejdet registreret lugt af olieprodukter i intervallet 3,0 - 5,5 m.u.t.

Ved den efterfølgende PID-måling af prøverne blev der registreret signifikante udslag i intervallet 3,0 - 6,0 m.u.t. Der blev derfor udtaget jordprøver til kemisk analyse fra jordlagene med højeste PID-udslag samt fra bundlagene i borerne.

6.000 l jordtank

De fem jordtanke på 6.000 l blev omgivet af borerne B3, B4, B5, B15 og H2. I boring B3 blev der registreret olielugt og forhøjet PID-udslag i intervallet 4,0-6,0 m.u.t.

. . .

I håndboring H2 blev der i en jordprøve ca. 2,0 m.u.t.

279

konstateret kraftig olie/benzinlugt og jordprøven herfra blev derfor udtaget til kemisk analyse.

Tankpåfyldningsområde

Ved tankpåfyldningsområdet blev borerne B6, B7, B8, B9 og H1 placeret. I boring B8 og B9 blev der hverken registreret lugt eller PID-udslag. Der blev udtaget jordprøver til kemisk analyse fra bunden af disse borer. I boring B6 og B7 blev der registreret lugt og forhøjet PID-udslag 4,5 - 6,0 m.u.t. Der blev udtaget en jordprøve fra 4,5 m.u.t. i B6 og 5,0 m.u.t. i B7 samt en jordprøve fra bund af borerne til kemisk analyse.

I håndboring H1 blev der i en jordprøve ca. 2,0 m.u.t. konstateret kraftig olie/benzinlugt og jordprøven herfra blev derfor udtaget til kemisk analyse.

Tidligere oliestanderområde

Ved »tidligere oliestanderområde« blev borerne B11 og B12 placeret. I boring B11 blev der registreret olielugt og forhøjet PID-udslag i intervallet 1,5-6,0 m.u.t. Der blev udtaget en jordprøve fra jordlaget med højest PID-udslag samt fra bunden af boringen. I boring B12 blev der hverken registreret lugt eller PID-udslag, herfra blev der udtaget en jordprøve fra 5,0 m.u.t.

Skelafgrænsningsboringer i GV-strømningsretning

Boring B13 og B14 blev placeret i skelområdet ved Julsøvej i grundvandets strømningsretning. Der blev udtaget jordprøver fra jordlagene med højeste PID-udslag samt fra bunden af borerne til kemisk analyse.

Olie/benzinudskiller

Ved boring B10 ved olie/benzinudskiller blev der hverken registreret lugt eller PID-udslag.

. . .«

Om resultatet af de kemiske analyser af jordprøverne hedder det i rapportens afsnit 3:

» . . .

I borerne B1, B2, B3, B4 og B7 ved jordtankene blev der fundet svagt indhold af dieselolie i jordprøverne B1/5,5 m.u.t., B2/6,0 m.u.t., B3/4,5 m.u.t., B4/5,0 m.u.t. og B7/5,0 m.u.t. I jordprøven fra B2/4,5 m.u.t. blev der konstateret et højere indhold af dieselolie (1.500 mg olie/kg).

I jordprøven 2,5 m.u.t. fra boring B11 ved det tidligere dieselstanderområde på grundens nordlige del, blev der fundet et højt indhold af dieselolie (21.000 mg/kg jord).

I jordprøverne fra ca. 2,0 m.u.t. fra håndboringer H1 og H2 ved tankpåfyldningsområde og oliejordtanken blev der fundet indhold af benzin og oliekomponenter.

Der blev ikke påvist benzin og/eller dieselolie over de anvendte detektionsgrænser i de resterende jordprøver.

. . .

. . . der blev fundet dieseloliekomponenter i det sekundære grundvandsreservoir ved boring B1, B13 og B14.

I boring B7 og B14 blev der konstateret indhold af benzinkomponenter i grundvandsmagasinet.

I de øvrige vandprøver blev der ikke registreret olie eller benzinkoncentrationer over de anvendte detektionsgrænser. . .«

I rapportens afsnit 5 og 6 hedder det videre:

» . . .

5. FORURENINGSBEDØMMELSE

. . .

5.1 Lokalisering af forureningen

. . .

Trykprøvning

Trykprøvningen viste, at der var utætheder i samtlige pejledæksler. Påfyldningsrør til blyfri 95 oktan-tank og dieselolietank blev konstateret utætte ved påfyldningsstude/rør.

Desuden var der utætheder ved bøjninger på påfyldningsrørene til den p.t. tomme 6.000 l tank (ved håndboring H2 og B3) og desuden til 6.000 l 98 oktan tank

. . .

20.000 l jordtank

I boring B1 og B2 placeret ved tanken blev der fundet en max. dieselolieforurening på 1.600 mg/kg jord i B2 (4,5 m.u.t.).

I vandprøver fra B1 og B2 blev der ikke konstateret olie/benzinforurening i B2. I en vandprøve fra B1 blev der påvist en oliekoncentration på 0,20 mg olie/l.

Jordforureningen vurderes at stamme fra overfyldninger og tidligere utætheder i forbindelse med tankanlægget.

6.000 l jordtanke

De fem 6.000 l's jordtanke blev omgivet af borerne B3, B4, B5, B15 og H2.

I borerne B3 og B4 blev der påvist et mindre indhold af dieselolie, henholdsvis 63 og 90 mg olie/kg jord i prøver udtaget 4,5 og 5,0 m.u.t.

I håndboringen H2 blev der i prøven udtaget ca. 2,0 m.u.t. påvist en forurening på 753 mg benzin/kg jord og 350 mg olie/kg jord.

I borerne B3 og B15 blev der ikke konstateret nogen forurening. Jordforureningen ved tankene vurderes at stamme fra tidligere utætheder i tankrørssystemet kombineret med tankoverfyldninger og spild.

Tankpåfyldningsområde

Tankpåfyldningsområdet blev omkranset af borerne B6, B8, B9, H1.

I boring H1 blev der i en jordprøve udtaget ca. 2,0 m.u.t. påvist en dieselolieforurening på 7.300 mg olie/kg jord.

I borerne B6, B8 og B9 blev der ikke konstateret nogen forurening.

280

I en vandprøve fra boring B7 blev der påvist en benzinkomponentforurening på 0,076 mg benzin/l.

Forureningen vurderes hovedsageligt at stamme fra overfyldninger og spild i forbindelse med tankpåfyldning.

Tidligere oliestanderområde

I området, hvor der tidligere var placeret en oliestander, er borerne B11 og B12 placeret.

I boring B12 blev der ikke konstateret nogen forurening.

I boring B11 blev der i en jordprøve fra 2,5 m.u.t. påvist en dieseloiliekoncentration på 21.000 mg olie/kg jord.

Forureningen vurderes at stamme fra utætheder og påfyldningsspild i forbindelse med den førhen anvendte oliestander (anvendt indtil 1982).

Øvrige problemområder

Området ved boring B10 (olie/benzinudskilleren) vurderes ikke at være forurenede.

Ved den østlige udkørsel til Julsøvej er borerne B13 og B14 placeret. I hverken B13 eller B14 blev der konstateret forurening i jord.

I vandprøver fra B14 er der påvist indhold af benzinkomponenter på 0,1 mg benzin/l og 0,07 mg olie/l. I B13 er der påvist indhold af oliekomponenter på 0,02 mg/l.

Påvirkningen af grundvandet i B13 og B14 vurderes at have relation til de øvrige konstaterede forureninger på tankstationsarealet.

5.2 Vurdering af forureningsudbredelse

Den fundne jordforurening på tankstationsarealet er lokaliseret til området ved jordtankene og på påfyldningsområdet samt området i den nordlige del af grunden med de tidligere placerede oliestandere, jfr. figur 5.1.

Horisontal udbredelse

Den horisontale forureningsudbredelse er foregået i umættet sandlag. Forureningen har dermed relativt ubesværet kunnet spredes. Forureningens horisontale udbredelse i sandjorden er dog afgrænset ved borerne B5, B8, B9, B13, B14, B6 og B15 ca. 2-5 m fra forureningskilden.

Vandprøver fra B1, B7, B13 og B14 viste et indhold af dieselolie. Yderligere indeholdt B7 og B14 benzinkomponenter.

Risikoen for forurening af nærmeste recipient (Borre sø/Gudenåen) skønnes at være lille, idet de konstaterede oliekoncentrationer ikke er specielt høje set i relation til afstanden til recipienten ca. 500 m og fortyndingen på denne strækning.

Vertikal udbredelse

Den vertikale udbredelse af forureningen er ved de konstaterede jordforureninger påvist ned til grundvandsspejlet, hvilket hænger naturligt sammen med det umættede lags sandede struktur.

5.3 Risikovurdering

Nærmeste vandforsyning er Brassø private vandværk, som har en indvindingsboring ca. 600 m sydvest for tankstationen.

...

Sammenfattende vurderes det, at den konstaterede grundvandsforurening ikke umiddelbart udgør nogen trussel mod den eksisterende vandindvindingsboring ved Brassøvej Vandværk.

...

6. AFVÆRGEFORANSTALTNINGER

Olie/benzin- og afgangsrør

De ved trykprøvningen konstaterede utætheder i rørsamlinger, . . . , dæksler m.m. anbefales udbedret snarest, enten ved forsvarlig testning eller alternativt ved udskiftning af de utætte komponenter.

Tankpåfyldningsområde

Den konstaterede overfladenære olie i jord (2,0 m.u.t., 7.300 mg/olie kg jord) ved tankpåfyldningsområdet, . . . , er afgrænset horisontalt.

Det anbefales, at den forurenede jord omkring tankpåfyldningsstuderne bortgraves og at der herefter etableres en tæt belægning omkring påfyldningsstudsene med afledning via nedløbsrist til benzinudskiller. Hermed elimineres risikoen for jord/grundvandsforurening ved eventuelle fremtidige påfyldningsspild og lignende.

6.000 l jordtanke

Den olie og benzinforurenede jord påvist ved de 2 nordligste 6.000 l jordtanke er afgrænset horisontalt og vertikalt.

Det anbefales, at den lokalt forurenede jord (2,0 m.u.t., 35.600 mg benzin kg/jord, 350 mg olie/kg jord) bortgraves.

Tidligere oliestanderarealet

Arealet ved B11 og B12, hvor der tidligere var placeret en oliestander, er forureningsmæssigt afgrænset vertikalt og horisontalt.

Den påviste olieforurening (2,5 m.u.t., 21.000 mg olie/kg jord) vurderes at være af meget lokal karakter, og har sandsynligvis relation til spild, utætheder og overfyldninger i forbindelse med den tidligere anvendte oliestander.

Det anbefales, at den lokalt forurenede jord bortgraves (evt. ved hjælp af sandsuger) og køres til deponering på kontrolleret losseplads.

Under hele gravearbejdet holdes Silkeborg kommune løbende orienteret, ligesom De anmodes om at syne udgravningerne inden de tilkastes.

Der blev påvist en grundvandsforurening med benzinkomponenter i B7 og B14 og dieselolie i B1, B13 og B14.

Risikovurderingen viser dog, at der med de målte koncentrationer ikke er en umiddelbar trussel mod

281

nuværende vandforsyningsinteresser. Ved at fjerne den registrerede forurenede jord vil grundvandsforureningen blive minimeret.

Risikoen for en forureningsmæssig påvirkning af vandindvindingsområder vil derfor ligeledes blive minimeret.

...«

I rapportens resume og konklusion hedder det:

»0. RESUMÉ OG KONKLUSION

...

Formål

Forureningsundersøgelsen. . . havde til formål at:

- Lokalisere kilderne til den konstaterede forurening.
- Afgrænse det forurenede område vertikalt og horisontalt.
- Belyse reservoirforholdene med henblik på en beskrivelse af forureningsspredningen og eventuel grundvandspåvirkning, drikkevandsindvindinger og recipienter.
- Konstatere eventuelle utætheder ved trykprøvning af til- og afgangsledninger.

På baggrund af undersøgelsen skulle der, om nødvendigt, opstilles forslag til afværgeforanstaltninger.

...

Forureningskilder

Den fundne forurening på tankstationens grund er lokaliseret til området ved den 20.000 l jordtanke, ved 5 stk. 6.000 l jordtanke samt ved tidligere oliestander (ved boring B11).

...

Resultaterne af undersøgelserne tyder på, at forureningen er en kombination af overfyldning, utætheder og spild iøvrigt.

...«

I en skrivelse af 15. august 1990 fra Silkeborg Kommune til Kuwait Petroleum hedder det:

» . . .

Da der ikke kunne opnås enighed mellem grundejer og Dem som leverandør og ejer af det pågældende tankanlæg om undersøgelse af forureningens årsag og omfang, meddelte Silkeborg kommune J. Kragelund som grundejer påbud om iværksættelse af en sådan undersøgelse.

Påbudet blev ikke efterkommet, hvorfor Silkeborg kommune iværksatte de nødvendige undersøgelser. Resultaterne heraf foreligger i »Forureningsundersøgelse af Q8-tankstation Julsøvej 93, Sejs« Cowiconsult, feb. 1990.

...

Undersøgelsens konklusion vedr. årsagerne til olieforurening er, at denne skyldes en kombination af overfyldning, utætheder og spild ved

påfyldning. Det skal bemærkes, at undersøgelsen ikke har påvist overfladespild af olie og benzin bortset fra området omkring påfyldningsstuderne.

På baggrund af ovenstående og de iøvrigt i sagen foreliggende oplysninger finder forvaltningen, at De som ejer af tankanlægget og som leverandør kan gøres ansvarlig for forureningen på Julsøvej 93, hvorfor De må påregne, at påbud om yderligere undersøgelser samt nødvendige afværgeforanstaltninger vil blive udstedt til Dem.

Påbudet må forventes at omfatte følgende:

1. Bortgravning af olieforurenede jord på Julsøvej 93, Silkeborg.
2. Undersøgelse af grundvandsforureningens omfang.
3. Drikkevandsanalyser for de mest truede drikkevandsboringer.
4. Iværksættelse af nødvendige afværgeforanstaltninger i forbindelse med grundvandsforureningen.
5. Oprydning og undersøgelse skal ske under tilsyn af Silkeborg kommune.
6. Allerede af Silkeborg kommune afholdte udgifter vil blive pålagt Dem.

Herværende forvarsling er givet efter Miljøbeskyttelseslovens § 68, stk. 1 hvor der bl.a. står: »Adressaten bør i denne forbindelse opfordres til at bidrage med oplysninger, der kan belyse fordele og ulemper ved beslutningen«.

...
Eventuelle kommentarer bedes være forvaltningen i hænde senest den 27. august 1990.

...«
Påbudsskrivelsen af 9. oktober 1990 lyder således:

»...
Forvaltningen har ikke fået nogen form for tilkendegivelse fra Deres side

Med henvisning til... forvarsling og de iøvrigt i sagen foreliggende oplysninger giver Silkeborg kommune følgende påbud til Q8 Petroleum A/S Danmark:

1. Bortgravning af olie- og benzinforurenede jord på nævnte matr.nr. Acceptabel restværdi er på 20 mg/kg tørstof.
2. Undersøgelse af grundvandsforureningens omfang.
3. Drikkevandsanalyse for de mest truede private brønde/vandboringer:
  - a) Julsøvej nr. 64
  - b) Pileurtvej nr. 1.
  - c) Guldblommevej nr. 11
4. Iværksættelse og drift af nødvendige afværgeforanstaltninger på grund af grundvandsforureningen.
5. Betaling af de af Silkeborg kommune afholdte udgifter i forbindelse med foretagne undersøgelser. Regning herfor fremsendes senere.

282

Påbud nr. 1 og 4 er givet i medfør af bekendtgørelse nr. 386 af 1980, § 16, stk. 3 og 4 om oplag af olie m.v.

Påbud nr. 2, 3 og 5 er givet i medfør af Miljøbeskyttelseslovens §52, stk. 1 om oplysningspligt.

Afgørelserne kan påklages til Miljøstyrelsen inden 4 uger fra modtagelsen jfr. Miljøbeskyttelseslovens kap. 11.

Eventuel klage skal fremsendes til Silkeborg kommune, som videre sender klagen til Miljøstyrelsen.

Vedrørende påbud nr. 3 om drikkevandsanalyser vil eventuel klage ikke have opsættende virkning.

For god ordens skyld skal det bemærkes, at oprydning og undersøgelser skal foregå under tilsyn af Silkeborg kommune.

Undersøgellesplan, tidsramme for oprydning m.v. skal være Teknisk forvaltning i hænde senest 4 uger fra modtagelsen af nærværende skrivelse.

...«

Kuwait Petroleum påklagede påbudene til Miljøstyrelsen, der stadfæstede dem ved en skrivelse af 7. maj 1991. I skrivelsen hedder det:

»...

Silkeborg kommune fremsender den 8. marts 1991 supplerende materiale til sagen.

Af dette fremgår, at Kuwait Petroleum A/S den 18. februar 1991 har meddelt John Kragelund, at selskabet den 28. februar 1991 vil påbegynde demonteringen af det af selskabet udlånte materiel, det vil sige 7 stk. jordtanke. John Kragelund har til teknisk forvaltning oplyst, at han ikke på noget tidspunkt har været økonomisk involveret i vedligeholdelsen af anlægget, som Kuwait Petroleum A/S har overtaget fra Gulf Oil A/S.

En renovering af anlægget i 1982 og 1989 er efter John Kragelunds udsagn blevet betalt af de respektive olieselskaber.

Vedrørende punkt 3 i påbudet har Silkeborg kommune undersøgt forholdene omkring de private boringer. Pileurtvej nr. 1 og Guldblommevej nr. 11 anvendes ikke længere. Boringen på Julsøvej 64 B anvendes fortsat som drikkevandsboring. En BTX analyse var negativ.

Silkeborg kommune fastholder det givne påbud om yderligere undersøgelser for kortlægning af grundvandsforureningens udbredelse, idet den strækker sig ud over skel.

Miljøstyrelsens bemærkninger og afgørelse

Påbudene blev udstedt med hjemmel i henholdsvis miljøbeskyttelseslovens § 52, stk. 1 og Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 386 af 21. august 1980 om kontrol med oplag af olie, § 16, stk. 3 og 4.

I henhold til miljøbeskyttelseslovens § 52 skal den, der er ansvarlig for forhold eller indretninger, der kan give anledning til forurening, efterkomme myndighedernes anmodning om at afgive oplysninger, som har betydning for en vurdering af forureningen og for eventuelle afhjælpende foranstaltninger.

Det er derfor Miljøstyrelsens udgangspunkt at, såfremt der er en aktuel driftsherre, og det ikke kan udelukkes, at denne er ansvarlig for de pågældende forhold eller indretninger, er denne adressat for et undersøgelsespåbud efter miljøbeskyttelseslovens § 52, uanset om denne er ejer eller lejer af den pågældende ejendom.

Efter det på sagen oplyste, er Kuwait Petroleum A/S ejer af tankanlægget, det vil sige de 7 stk. jordtanke.

Vedligeholdelse samt renovering af anlægget er forestået af Kuwait Petroleum A/S, hvorimod John Kragelund ikke har haft nogen indflydelse herpå. Af COWIconsults rapport fremgår, at den fundne forurening på tankstationens grund er lokaliseret til området ved olietankene. Dette var baggrunden for, at Silkeborg kommune udstedte påbudet til Kuwait Petroleum A/S som ejer af tankanlægget og som leverandør, og dermed ansvarlig for forhold eller indretninger, der kan give anledning til forurening.

Med hensyn til hjemlen i olietankbekendtgørelsen er det Miljøstyrelsens opfattelse at, når det er fastslået, at olieforureningen stammer fra olietankene, kan kommunen, med hjemmel i olietankbekendtgørelsens § 16, stk. 3 og 4, give påbud til ejeren af olietankene (driftsherren/forurenere), som efter stk. 5 vil være forpligtet til at afholde udgifterne til de nødvendige foranstaltninger, herunder undersøgelser til fastlæggelse af forureningens udbredelse efter miljøbeskyttelseslovens § 52.

Miljøstyrelsen skal bemærke, at et påbud normalt skal rettes til ejendommens ejer, men i dette tilfælde, hvor det må anses for godtgjort, at forureningen stammer fra det af Kuwait Petroleum A/S ejede anlæg, for hvilket Kuwait Petroleum A/S er driftsherre, skal påbudet efter Miljøstyrelsens opfattelse rettes til olieselskabet under forudsætning af, at ejeren af grunden giver sit samtykke til, at olieselskabet foretager de nødvendige foranstaltninger på ejendommen.

Advokat Fugmanns bemærkning om, at selv ubetydelige mængder olie gør vand aldeles udrikkeligt, kan være korrekt, men er i denne forbindelse irrelevant, idet overvågningen skal foretages i bl.a. borin-

ger, der p.t. ikke udnyttes til vandforsyning, men som kan afsløre, hvor langt forureningen er nået.

Ud fra det oplyste er materialet, forureningen findes i, sand og grus. Der er sammenhængende frit grundvandsmagasin under hele grunden, og dette afledes til Borre Sø / Gudenåen, hvorfor der er mulighed for forurening af såvel grundvandet, som recipienterne.

Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at de af Silkeborg kommune yderligere krævede undersøgelser for kortlægning af grundvandsforureningen bør gennemføres. Miljøstyrelsen er enig i, at analyserne bør udtages fra de tre nævnte borer, idet det derved er muligt at

283

vurdere, hvorvidt grundvandet er forurenede også udenfor selve grunden.

Miljøstyrelsen er endvidere enig i, at bortgravning af den stærkest forurenede jord er en hensigtsmæssig afværgeforanstaltning.

Udover bortgravning af jorden kan der, såfremt grundvandet er forurenede i væsentlig grad, blive behov for en afværgepumpning fra »centralt« placert boring til sikring af, at forureningen ikke når eksisterende vandindvindingsanlæg.

Påbud nr.:	Udgifter:	Renter:
1	709.573,85 kr.	136.824,98 kr.
2	94.890,87 -	15.131,87 -
3	10.545,63 -	548,09 -
4	15.499,38 -	457,66 -
5	234.246,00 -	55.392,67 -
Interne udgifter:	8.000,00 -	0,00 -

Jørn Nissen, der er ingeniør i Silkeborg Kommunes miljøafdeling, har forklaret, at han var til stede, da påfyldningsrørene i forbindelse med undersøgelserne blev frilagt den 27. oktober 1989. Et af rørene var utæt. De to yderste påfyldningsstudse var deformerede. De var tilsyneladende blevet påkørt.

Kuwait Petroleum har gjort gældende, at forureningen ikke er sket i forbindelse med påfyldning og heller ikke i øvrigt er forårsaget af noget forhold hos Kuwait Petroleum. Påbud i medfør af § 16, stk. 3 og 4, i bekendtgørelse nr. 386 af 21. august 1980 kan kun gives til den, der har forårsaget forureningen. Påbud nr. 1 og 4 om bortgravning og om afværgeforanstaltninger savner derfor hjemmel. Påbud nr. 3 angår ejendomme, som Kuwait Petroleum intet har med at gøre. Det er derfor allerede af denne grund uden hjemmel. Påbud nr. 3 savner desuden - ligesom påbud nr. 2 og 5 - hjemmel, idet den dagældende miljøbeskyttelseslovs § 52, stk. 1, alene gav hjemmel til at pålægge ejendommens ejer eller brugeren af anlægget som ansvarlig for driften af meddele oplysninger. Det var den til enhver tid værende ejer af ejendommen Julsøvej 93, Sejs, der som bruger var ansvarlig for anlægget og for at føre tilsyn med det. Anlægget var blot udlånt af Kuwait Petroleum. Påbud nr. 2 og 3 om at foretage undersøgelse vedrørende grundvandsforurening og om at iværksætte drikkevandsanalyser for private brønde og vandboringer savner desuden hjemmel, fordi der ikke i § 52 er hjemmel til at kræve oplysninger, adressaten ikke sidder inde med, og fordi de udgifter, Kuwait Petroleum måtte afholde for at skaffe dem, langt oversteg, hvad der kan kræves. Silkeborg Kommune har ikke godtgjort, at forureningen er af nyere dato. Den kan være sket før 1972, og i så fald kunne påbud i medfør af miljøbeskyttelsesloven og bekendtgørelsen om oplag af olie m.v. ikke gives i 1990. Påbud kan desuden i det hele kun meddeles, såfremt adressaten er ansvarlig for forureningen, og ansvar kan kun pålægges, hvis det godtgøres, at der er handlet culpøst. Det bestrides, at der af nogen hos Kuwait Petroleum er handlet culpøst. Der er ingen konkrete oplysninger om større udslip ved overfyldning eller andre fejl i forbindelse med påfyldning. Det bestrides,

Miljøstyrelsen stadfæster herved Silkeborg kommunes påbud af 9. oktober 1990 til Kuwait Petroleum A/S.

Miljøstyrelsens afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

...«

Efter at have afholdt udgifterne til de påbudte foranstaltninger fremsatte Kuwait Petroleum ved en skrivelse af 18. januar 1993 fra advokat Peter Fugmann krav om, at Silkeborg Kommune inden en uge skulle godtgøre selskabet udgifterne, der blev opgjort med renter fra de enkelte betalingsdatoer til den 15. januar 1993. Der blev i skrivelsen taget forbehold for yderligere morarenter fra den 15. januar 1993. Silkeborg Kommune afviste kravet.

Der er ikke mellem parterne uenighed om, at de udgifter, Kuwait Petroleum forlanger godtgjort, alle vedrører de påbudte foranstaltninger og heller ikke om fordelingen af udgifterne på de enkelte påbud. Udgifterne udgør i alt 1.072.755,73 kr.

I påstandsbeløbet, 1.281.111,00 kr., er desuden indeholdt krav om renter fra tidspunktet for Kuwait Petroleums betaling af hver enkelt faktura til den 15. januar 1993, i alt 208.355,27 kr.

Beløbene fordeler sig således på de enkelte påbud:

at der er sket påkørsel af påfyldningsstudse. Der er ikke ved vurderingerne i undersøgelsesrapporten ført bevis for noget culpøst forhold, og årsagerne til forureningen er ikke efterforsket nærmere. Forureningen kan være sket ved udslip for mange år siden, og det er ikke godtgjort, at der efter datidens normer herved blev handlet culpøst. Der var før 1970 ingen anmeldelsespligt, og derefter var det alene væsentligt spild, der skulle anmeldes. Gentagne uvæsentlige spild gennem næsten 30 år kan godt føre til forurening. Den forurening, som er konstateret andre steder end på tankpåfyldningspladsen, kan Kuwait Petroleum ikke gøres ansvarlig for. Kuwait Petroleum har sørget for, at tankene og det øvrige anlæg blev holdt i lovlig og forsvarlig stand. Det er vanskeligt at føre tilsyn med et nedgravet tankanlæg, og det er naturligt og i overensstemmelse med forhandleroverenskomsten, at tilsynspligten hviler på ejeren af ejendommen, der som bruger af anlægget har den praktiske mulighed for at konstatere svind. Bekendtgørelse om oplag af olie m.v. må fortolkes i overensstemmelse hermed. Som følge af det anførte er de meddelte påbud ugyldige. Kuwait Petroleum har derfor krav på at få sine udgifter ved at opfylde påbudene godtgjort, og kravet kan af samme årsag kræves forrentet fra de tidspunkter, de

284

enkelte udgifter er afholdt, eller i hvert fald fra en måned efter påkravsskrivelsen af 18. januar 1993.

Silkeborg Kommune har anført, at der ved undersøgelsesrapporten er konstateret en massiv olieforurening, og efter resultatet af undersøgelserne må det lægges til grund, at forureningen er en kombination af overfyldning, utætheder og spild ved påfyldning. Kuwait Petroleum var ejer af anlægget, var leverandør af de forurenende produkter og havde efter forhandleraftalen vedligeholdelsespligten. Det er klart, at indberetningspligten vedrørende utætheder og spild ikke er overholdt, og det kan under disse omstændigheder ikke påhvile miljømyndighederne at bevise, hvornår og hvorledes de enkelte forureninger er sket. Selv om det ikke kan udelukkes, at forhandleren er skyld i en del, er der en formodning for, at Kuwait Petroleum som ejer af anlægget og

leverandør er den hovedansvarlige. Der var forurening ved påfyldningspladsen, og frisk spild ved påfyldningsstudsene, som var defekte. Ansvarsgrundlaget for forurenings-skader er strengt og nærmer sig et objektivt ansvar. Der er en formodning for, at forurening hidrørende fra drift og besiddelse af et olietankanlæg skyldes culpøs adfærd, men i denne sag er det bevist, at der er handlet culpøst. Samtlige påbud har efter det anførte haft fornøden hjemmel i bekendtgørelse om kontrol med oplag af olie m.v. § 16, stk. 3 og 4. Påbud nr. 2, 3 og 5 har tillige haft fornøden hjemmel i miljøbeskyttelseslovens § 52, stk. 1. Der er også hjemmel til at påbyde Kuwait Petroleum, der ejede anlægget, og som, da påbudet blev givet, fortsat leverede olieprodukterne, at iværksætte undersøgelser som led i oplysningspligten. Rent faktisk har Kuwait Petroleum ikke haft vanskeligheder ved at få adgang til at lade de påbudte foranstaltninger udføre på forhandlerens ejendom. De påbudte undersøgelser var helt nødvendige for miljømyndighedernes stillingtagen til relevante afværgeforanstaltninger, og udgifterne var ikke urimeligt store i forhold til udgifterne til afværgelsen. Der må tillige lægges vægt på, at baggrunden ikke blot var en mistanke om forurening, men en konstateret forurening, hvis karakter, omfang og eventuelle særlige risici måtte fastlægges. Det påhviler ikke miljømyndighederne at bevise, at forureningen hidrører fra tiden før 1972. Der var også før 1972 i henhold til de dagældende sundhedsvedtægter indberetningspligt, men indberetning er ikke på noget tidspunkt sket. Der er blandt andet efter Jørn Nissens forklaring formodning for, at forureningen er sket efter 1972. I øvrigt ville myndighederne, selv om forureningen hidrørte fra før 1972, ikke have pligt til at behandle den efter affaldsdepotloven. Påbudene er efter det anførte givet med rette, og Silkeborg Kommune skal derfor ikke godtgøre Kuwait Petroleum nogen del af de afholdte udgifter. Særligt vedrørende rentepåstanden har Silkeborg Kommune anført, at skrivelsen af 18. januar 1993 ikke indeholder behørigt rentepåkrav, og at der heller ikke i øvrigt er grundlag i renteloven for, at forrentning skal ske fra noget tidligere tidspunkt end sagens anlæg.

Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, har til støtte for Silkeborg Kommune supplerende anført, at udgangspunktet er, at kun ejer eller bruger af den pågældende ejendom kan gives påbud om afværgeforanstaltninger og om at iværksætte undersøgelser på ejendommen, idet det er ejeren eller brugeren, der har den fornødne rådighed over ejendommen. I den konkrete sag har Miljøstyrelsen imidlertid vurderet, at Kuwait Petroleum havde den fornødne rådighed, hvilket også rent faktisk viste sig ved, at Kuwait Petroleum efterkom påbudene. Det fremgår da også af forhandleroverenskomsten, at Kuwait Petroleum var berettiget til at fjerne og reparere tankene, og heraf kan udledes, at Kuwait Petroleum var berettiget til at grave i området omkring anlægget. Påbud kunne derfor gives til Kuwait Petroleum. Det er ikke en betingelse for at meddele påbud, at adressaten har forårsaget forureningen culpøst. Det er vel tvivlsomt, om der er hjemmel til at påbyde udførelse af borer og på tredjemands ejendom, som det er sket ved påbud nr. 3. Men udgifterne herved påhviler alligevel Kuwait Petroleum ud fra almindelige erstatningsretlige principper. Det samme gælder udgifterne ved opfyldelsen af de øvrige påbud. Ansvarsgrundlaget er et særdeles strengt professionsansvar, og det må i denne sag lægges til grund, at forureningen er sket ved culpøst forhold hos Kuwait Petroleum. Det må tilregnes Kuwait Petroleum som culpøst, at der er sket spild, og at Kuwait Petroleum ikke har været opmærksom på utætheder og udsivning fra selskabets anlæg.

Landsretten udtaler:

Det lægges efter resultatet af forureningsundersøgelsen til grund, at jorden under tankstationen var forurenede med olie og benzin i det område, hvor tankene og de tilhørende rørsystemer var nedgravet samt i tankpåfyldningsområdet og det område, hvor en enkelt oliestander indtil 1982 var placeret. Der er ikke konstateret forurening ved

olie/benzinudskilleren i afløbssystemet fra værkstedshallen. Ved trykprøvning er det fastslået, at der var utætheder i samtlige tankes pejledæksler, at påfyldningsrørene til to tanke var utætte ved påfyldningsstuds/rør, og at der var utætheder ved bøjninger på påfyldningsrørene til to tanke. Der er ikke konstateret utætheder i selve tankene, der efter det foreliggende har været vedligeholdt forskriftsmæssigt, og der er ingen oplysninger om, at der tidligere har været sådanne utætheder. Herefter lægges det i overensstemmelse med udtalelserne i undersøgelsesrapporten om kilderne til forureningen til grund, at forureningen er forårsaget ved overfyldning, utætheder og spild i øvrigt, og det

285

lægges endvidere til grund, at utæthederne har været i pejledæksler og påfyldningsrør.

Anledning til, at der blev iværksat en forureningsundersøgelse, var, at der var sket overfyldning i forbindelse med påfyldning af dieselolie i juli 1989. Der er ingen andre konkrete oplysninger om overfyldninger eller spild i forbindelse med påfyldning. Idet det antages, at der gennem hele perioden siden tankanlæggets etablering jævnligt er påfyldt olie og benzin med en vis latent risiko for overfyldning og spild, lægges det til grund, at overfyldninger og spild ikke i særlig grad kan henføres til den første årrække siden anlæggets etablering i 1962.

Uanset at opmærksomheden omkring risikoen for forurenings-skader - herunder risikoen forbundet med olieprodukter - gennem årene har været voksende, må det dog antages, at det altid har påhvilet tankvognschauffører som led i en forsvarlig udførelse af deres arbejde at sikre sig, at tanke ikke overfyldes, og at der heller ikke på anden måde sker spild af olieprodukter i forbindelse med påfyldning. Kuwait Petroleum må derfor anses erstatningsansvarlig for forureningen i det omfang, den er forårsaget på denne måde.

Det må som anført lægges til grund, at forureningen også i et vist omfang har forbindelse med utætheder i pejledæksler og påfyldningsrør. For så vidt som udsivning herigennem er sket i forbindelse med overfyldning, må Kuwait Petroleum efter det ovenfor anførte anses erstatningsansvarlig. For så vidt angår eventuel anden udsivning bemærkes: Anlægget havde, inden forureningsundersøgelsen blev iværksat, eksisteret i mere end 25 år. Anlægget var udlånt til forhandleren, der i forhandleraftalen havde forpligtet sig til at give underretning om enhver beskadigelse eller uregelmæssighed. Kuwait Petroleum havde imidlertid i henhold til forhandleraftalen, der pålagde forhandleren at købe hele sit forbrug af olieprodukter hos Kuwait Petroleum, en væsentlig interesse i anlæggets drift, og selskabets ansatte havde som anført gennem hele perioden jævnligt foretaget påfyldninger. I hvert fald under disse omstændigheder findes det at have påhvilet Kuwait Petroleum som ejer af anlægget at føre et vist selvstændigt tilsyn med det og i den forbindelse afprøve rørsystemets tæthed, hvilket selskabet ikke kan antages at have været afskåret fra. Et sådant tilsyn er efter det foreliggende ikke ført, og Kuwait Petroleum findes derfor også i denne henseende erstatningsansvarlig for forureningen.

Allerede efter det anførte, og da det ikke er bestridt, at de undersøgelser og foranstaltninger, kommunen henholdsvis foranledigede og påbød udført i anledning af forureningen, og de udgifter, kommunen forlangte og fik godtgjort hos Kuwait Petroleum, er rimelige, frifindes Silkeborg Kommune.

Sagsøgeren, Kuwait Petroleum (Danmark) A/S, skal i sagsomkostninger til sagsøgte betale 65.000 kr.

Højesterets dom.

I tidligere instans er afsagt dom af Vestre Landsrets 11. afdeling den 19. august 1997.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Per Sørensen, Jørgen Nørgaard, Walsøe, Lene Pagter Kristensen og Engholm Jacobsen.

Appellanten, Kuwait Petroleum (Danmark) A/S, har gentaget sin påstand og har subsidiært påstået indstævnte, Silkeborg Kommune, tilpligtet at betale et mindre beløb.

Silkeborg Kommune har påstået stadfæstelse og har gentaget sin subsidiære påstand.

Kuwait Petroleum har for Højesteret yderligere gjort gældende, at Silkeborg Kommune har tilsidesat sin tilsynspligt, jf. olietankbekendtgørelsens § 16, stk. 1. Silkeborg Kommune har protesteret mod fremsættelsen af dette anbringende under påberøbelse af, at det ikke var gjort gældende for landsretten.

Kuwait Petroleum har særligt anført, at i alt fald de udgifter, der er afholdt til bekæmpelse af forurening, som skyldes overfyldning m.v. i perioden før den første olietankbekendtgørelse (fra 1970), ikke er adækvate følgeudgifter af selskabets adfærd.

Silkeborg Kommune har for Højesteret anerkendt, at påbudene nr. 2, 3 og 5 i skrivelsen af 9. oktober 1990 ikke er gyldige, idet der hverken i § 52 i dagældende miljøbeskyttelseslov eller i olietankbekendtgørelsen har været hjemmel til at udstede påbudene.

Kuwait Petroleum har ikke bestridt, at selskabet endeligt skal betale alle de afholdte udgifter ved opfyldelsen af påbudene, hvis selskabet findes ansvarlig for hele forureningen.

I brev af 14. juli 1989 skrev Silkeborg Kommune til Kuwait Petroleum:

»Olieforurening på matr. nr. 6 an Hårup by, beliggende Julsøvej 93, 8600 Silkeborg.

Den 3. juli 1989 blev der til Teknisk forvaltning anmeldt et mindre spild af dieselolie på ovennævnte matr. nr.

Uheldet skete ved påfyldning af en 6000 l's jordtank. Mængden af spildt olie blev oplyst til at være ca. 100 l.

Silkeborg Brandvæsen sugede den tilgængelige del af olien op af påfyldningsbrønden, men der kunne dog konstateres olieforurenet jord omkring påfyldningsstudsens.

Efter telefonsamtale med Dem den 4. juli 1989 blev det besluttet, at frilægge noget af tanken for at konstatere jordforureningens omfang. Til dette engagerede De entreprenør Bjerregård og Ottesen, Stilling.

Der blev i første omgang lavet to prøvehuller i

286

asfalten ved siden af pågældende tank. Ved hjælp af et jordbor blev der udtaget prøver i 200 cm. dybde.

Disse lugtede meget stærkt af olie/benzin, hvorfor det blev besluttet, at få en prøve analyseret og afvente resultatet før der blev foretaget yderligere.

Analyseresultatet viser et indhold af benzin på 35.600 mg pr. kg. jord, svarende til et benzindhold på 3,6%. Det kan således konstateres, at den forurening med benzin, der forekommer i denne dybde intet har med det beskedne overfladespild at gøre.

Det kan bemærkes at på matr. nr. 6 an er følgende tanke nedgravet:

En 20.000 l's og tre 6.000 l's tanke, alle benzin.

En 6.000 l's tank med dieselolie.

Vedr. grundvandsforhold henvises til notat fra Århus amtskommunes grundvandsafdeling, dog skal det bemærkes, at på grund af prøvernes store fugtighed, må det anses for sandsynligt, at grundvandspejlet ligger nærmere de 3 m end de 7 m.

Det kan yderligere oplyses, at omkring uheldsstedet i en afstand fra 75 m til 200 m ligger 7 private vandboringer og at der ligeledes i området forekommer en række termiske vandboringer.

Afstanden til nærmeste recipient - Borre Sø - er ca. 600 m.

På baggrund af ovenstående finder Silkeborg kommune forureningen alvorlig og stiller derfor krav om undersøgelse af forureningens udstrækning såvel horisontalt som vertikalt, for herigennem at kunne iværksætte de nødvendige afværgeforanstaltninger.

Silkeborg kommune vil som minimumskrav forlange følgende parametre undersøgt:

<i>Grundvand</i>	Afstrømningsretning
	Olie - total
	Benzin
	Benzen
	Toulen
	Xylen

Såfremt det skulle vise sig, at nogen af prøverne er positive og overskrider grænseværdien for drikkevand, skal udbredelsen af denne forurening kortlægges.

Jord o/grundvandspejl: Olie - total

Udbredelsen af jordforureningen skal kortlægges såvel horisontalt som vertikalt.

For god ordens skyld skal det bemærkes, at undersøgelsen skal foregå under tilsyn af Silkeborg kommune og at tilrettelæggelsen foregår i samarbejde med samme.

Silkeborg kommune forventer snarest og senest den 1. august 1989 forslag til undersøgelsesprogram eller møde om samme.«

Kuwait Petroleum besvarede ikke dette brev.

Til brug for Højesteret er der afgivet nye forklaringer.

John Kragelund har forklaret bl.a., at han var forhandler for Kuwait Petroleum fra 1981 til 1991. Han driver stadig tankstationen, men med en anden leverandør. Da han købte stationen i 1981, blev der solgt både benzin og diesel fra den. Forgængerens solgte også fyringsolie. Han har aldrig selv solgt fyringsolie, og han kender ikke de nærmere omstændigheder ved forgængerens salg heraf. Der blev påfyldt benzin og diesel ca. 1 gang om ugen. Han førte regnskab med benzinbeholdningen og konstaterede en del gange en manko. Han mente, at mankoen i regnskabet var forårsaget dels af chaufførens spild ved påfyldningen, dels ved levering af varm benzin, der har et større rumfang end benzin ved almindelig temperatur. Han påtalte spildet ved påfyldningen over for chaufføren. Han påtalte såvel spildet ved påfyldning som levering af den varme benzin over for distriktschefen i Kuwait Petroleum og over for selskabets lager i Århus. Der var ofte tab, og han klagede jævnligt, oftere end hver 3. måned. Han har skrevet op, hvem han har talt med de pågældende gange, han rettede henvendelse til selskabet. Der skete intet efter hans klager. Påfyldningspladsen var ikke cementeret i den periode, han havde tanken, og spild røg derfor lige ned i jorden. På grund af uenighed med Kuwait Petroleum blev påfyldningsforholdene aldrig moderniseret. Han har aldrig selv repareret eller vedligeholdt tankanlægget. Påfyldningsstudsene rager ca. 20 cm op af jorden. En af dem blev beskadiget ved, at en chauffør kørte, selv om slangen sad i studsens, hvorved denne blev bøjet. Skaden skete omkring 1985 og er aldrig blevet udbedret, selv om han flere gange påtalte dette. En modernisering af påfyldningspladserne vil indbefatte en cementering af jorden og etablering af en kantsten, således at studsene vil være beskyttet mod påkørsel. Den påkørte påfyldningsstuds blev gravet op i juli 1989 i forbindelse med et spild af 100 ltr. dieselolie.

Frede Ingemann Nielsen har forklaret bl.a., at han som chauffør har leveret benzin og olie i 20 år til depoter, servicestationer og private kunder. Der er ikke i den tid sket tekniske ændringer ved tankbilerne med henblik på at forhindre oliespild. Når han leverer f.eks. dieselolie til en servicestation, ser han i en pejletabel og kontrollerer, at der er plads i servicestationens tank til den mængde dieselolie, som han har med. For at sikre mod overløb foretager han reduktion af tankkapaciteten med 10% i tanke med kapacitet på op til 10.000 liter og med 1000 liter i tanke med større kapacitet. Der er aldrig dryp eller spild i forbindelse med påfyldning. Der findes generelle, skriftlige instrukser - der gælder for hele olie- og benzinbranchen - for påfyldning af brændstof. Proceduren har været den samme i de 20 år, han har været i branchen.

Ingeniør Lars Lundholm Hyttel har forklaret bl.a., at han er uddannet miljøingeniør og hovedansvarlig for konklusionerne i COWIconsults rapport fra februar

287

1990. Ved udarbejdelsen var det nødvendigt at anvende kemikere, geologer og hydrogeologer. Det er ikke muligt for ham at sige, hvorfra forureningen primært stammer. Der er tale om en kombination af de forskellige årsager. Det, der tyder på, at forureningen er forårsaget af overfyldning, er bl.a. forureningens beliggenhed. Utæthederne er konstateret ved trykprøver. Det er fortsat hans opfattelse, at konklusionen og de enkelte delkonklusioner er meget velovervejede. Forurening som følge af utæthederne i tankenes pejledæksler vil alene finde sted ved overfyldning af anlægget. Konsekvensen af, at der ikke er tæt belægning omkring påfyldningspladsen, er, at det, der spildes, vil trænge ned i jorden og bevirke forurening.

Højesterets bemærkninger.

Kuwait Petroleums anbringende om, at Silkeborg Kommune har tilsidesat sin tilsynspligt, er nyt. Da det ikke kan anses for undskyldeligt, at anbringendet ikke er fremsat tidligere, og da det heller ikke kan antages, at Kuwait Petroleum vil lide et uforholdsmæssigt tab, hvis anbringendet ikke tillades fremsat, tillader Højesteret ikke anbringendets fremsættelse, jf. retsplejelovens § 383.

Allerede fra begyndelsen af 1960'erne må det antages at have stået olie- og benzinselskaberne klart, at der af hensyn til faren for forurening måtte udvises omhu vedrørende såvel vedligeholdelse af tankanlæg som påfyldning af tankene, jf. herved baggrunden for Indenrigsministeriets nedsættelse i 1965 af det udvalg »vedrørende oplag af olie m.v.«, der afgav betænkning nr. 545/1969 om »Olietanke og beskyttelse af grundvandet«. At selskaberne ikke dengang måtte have haft fuldstændigt overblik over de skader, en forurening som den foreliggende kunne forvolde på længere sigt - og dermed over udgifterne til forureningsbekæmpelsen - kan på den nævnte baggrund ikke formindske selskabernes erstatningspligt.

Kuwait Petroleum ønskede ikke at medvirke til de undersøgelser, der resulterede i COWIconsults rapport fra februar 1990, og har heller ikke i øvrigt forsøgt at påvise årsager til forureningen.

Efter udtalelserne i undersøgelsesrapporten om årsagerne til forureningen - overfyldning, utætheder og spild i øvrigt ved selskabets påfyldning af tankene - og efter det, der er anført ovenfor, tiltræder Højesteret, at Kuwait Petroleum må anses for at have handlet uforsvarligt igennem hele perioden 1962-1989, og at denne uforsvarlige adfærd må anses for at være årsag til hele forureningen. At Kuwait Petroleum har handlet uforsvarligt bestyrkes af den forklaring, John Kragelund har afgivet til brug for Højesteret.

Da Kuwait Petroleum ikke har bestridt, at selskabet endeligt skal betale alle de afholdte udgifter ved opfyldelsen af påbudene, hvis selskabet findes ansvarlig for hele forureningen, tager Højesteret herefter Silkeborg Kommunes stadfæstelsespåstand til følge.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for Højesteret skal appellanten, Kuwait Petroleum (Danmark) A/S, betale 75.000 kr. til indstævnte, Silkeborg Kommune.

De idømte sagsomkostningsbeløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse.

1. U 1989.692 H, U 1991.674 H, Kommenteret af Poul Sørensen i U 1992 B.35, U 1994.659 V, Bet. nr. 545/1969, s. 41 ff og 67 f, Birgitte Refn Wenzel i U 1990 B.169 ff, Bo von Eyben og Wagner: Lærebog i erstatningsret, 4. udg. (1999), s. 134-141, Peter Pagh: Uddrag af miljøansvar - En ret for

hvem? (1998), s. 214, 304 f og 376, og Mogens Moe: Uddrag af miljøret - Miljøbeskyttelse, 3. udg., s. 197 f og 208 ff.